

UTSTÄLLNING FÖR FUNKTION

- att se detaljer, men tänka i konsekvenser

När man nämner ordet hundutställning så är det nog många som tänker på en skönhetstävling för hundar, där den vackraste vinner. Men utställningar har en långt mer viktig funktion då det primära syftet är att exteriört värdera resultatet av avelsarbetet samt jämföra rasens avelsmaterial mot rasstandarderna. Under senare år har dessutom Svenska kennelklubben (SKK) lagt ökad fokus på att friska, sunda och funktionella individer ska lyftas fram.

TEXT & FOTO: ANNA PERSSON

Linda Näslund är utställningsdomare med auktorisation på flera brukshundraser, bland annat boxer.

Det är i jämförelse med rasstandarderna som hundens framgång på utställning ska avgöras.

Redan då utställningssporten tog form, i mitten av 1800-talet, poängterades vikten av att premiera goda individer som skulle kunna tillföra ytterligare kvalitet i såväl arbetsförmåga som utseende. Då jägarna var en stark intressent betonades särskilt vikten av att främja avel av mentalt sunda, bruksmässigt, jaktligt och exteriört fullgoda hundar – vilket även blev en del av stadgarna för den nystartade svenska kennelklubben.

Även om det rena tävlingsmomentet tycks ha fått en mer framträdande roll vid dagens utställningar så är det fortfarande i jämförelse med rasstandarderna som hundens framgång på utställning ska avgöras. Alla raser som är godkända av FCI (den internationella kennelorganisationen) har en rasstandard som anger rasens "idealhund" i fråga om storlek, färg, kroppsbyggnad, rörelser, bett m.m. På utställningen ska en domare bedöma hur väl hundarna efterliknar rasstandardens beskrivning. Den extremavel som kan förmodas ha sitt ursprung i utställningssporten, har alltså inget med utställningarnas ursprungliga syfte att göra.

GOD EXTERIÖR GER FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ARBETE

Den funktionella aspekten är givetvis extra viktig för arbetande raser, så som brukshundar, jakthundar och vallhundar. För de flesta av Sveriges 20 brukshundraser gäller därför att de måste arbetsmeriteras (via t ex bruksprov eller vallhundsprov)

för att kunna erhålla ett svenskt utställningschampionat.

Eftersom utställningsframgångar ofta är ett starkt urvalskriterie vid hundavel så innebär det att utställningsdomarnas bedömningar har stor påverkan på avelsarbetet. Därav följer betydelsen av att domarna lägger vikt vid de arbetande rasernas funktionella förutsättningar.

Men hur kan då en utställningsdomare verka för att premiera funktionalitet? Linda Näslund från Överbyn i Jämtland är utställningsdomare med auktorisation på flera brukshundraser och därtill via sitt arbete med bland annat rehab och förebyggande åtgärder för hund mycket intresserad av funktionalitet och hundars rörelser. Linda förklarar:

– Att premiera sundhet och funktion är en mycket viktig uppgift för oss utställningsdomare. Och egentligen är det rätt enkelt då en god exteriör ger bra förutsättningar för arbete, medan en mindre god exteriör ger sämre förutsättningar att prestera med bibehållen hälsa. Som domare gäller det att se detaljer, men tänka i konsekvenser. Ett exempel är knappa knävinklar som inte bara ger ett kort steg och dåligt påskjut utan även kan ge konsekvenser som skador på korsband, vilket kan leda till operation och lång rehabilitering.

Linda berättar att hon i sitt arbete ofta ser konsekvenser för jakt-, bruks- och draghundar med sämre exteriör.

– Dessa hundars ägare får vänja sig vid små och stora skador samt slitage, och kan allt som oftast inte få ut maximalt av sin

hunds kapacitet beroende på de exteriöra bristerna.

Innan svenska domare blir godkända att utbilda sig för att döma en arbetande ras finns krav från rasklubbar att de har sett rasen på prov och i arbete, dvs bruksprov, jaktprov och mentaltester, något som Linda anser är viktigt att efterleva.

– Det är ett högst rimligt krav eftersom det ger en inblick i både de mentala och fysiska krav som ställs på hundarna. Med goda anatomiska kunskaper så förstår man även vilka exteriöra avvikelser som kan hindra hundar från att prestera med bibehållen hälsa.

ERFARENHET OCH KUNSKAP

Ändå kommer titt som tätt vittnesmål om hur hundar med exempelvis rörelsestörningar eller extrema exteriöra detaljer premieras vid utställningar. Hur kan det komma sig, om domarna nu är utbildade inom både rasstandarder och villkoren för de arbetande raserna?

– Ofta är rasstandarderna väldigt tydliga vad gäller till exempel vinkel-, storleks- och måttförhållanden och det är svårt att förstå hur vissa raser kunnat hamna så på villovägar. Sverige har redan en av de tuffaste domarutbildningarna i världen, men kanske borde det ställas ännu högre krav på anatomiska kunskaper hos dem som ska utbildas till domare.

Men det går inte att lägga hela ansvaret hos domarna. Linda poängterar att även utställningsarrangörerna har ett stort ansvar.

– När vi bjuder in domare från andra länder så måste vi kontrollera att deras kunskaper och erfarenheter motsvarar våra krav och att de dömer enligt svenska regler. I Sverige tycker vi det är viktigt med fysiskt och mentalt friska och sunda hundar som fungerar väl i samhället. Men så är det inte alltid i andra länder, där utseendet ofta kommer först. Dessutom är det viktigt att utländska domare förstår våra särskilda rassetypiska domaranvisningar (SRD) som har till syfte att öka medvetenheten om exteriöra överdrifter och vikten av sundhet.

VÅGA SAMMAN OCH VÄRDERA

Det brukar sägas att den perfekta hunden inte existerar och på utställning gäller det för domaren att se hundarnas fördelar och brister samt väga dem samman och värdera helheten för att på så vis välja ut de bästa rasrepresentanterna. En uppgift som sällan är enkel. Vi frågar Linda om det finns några vanliga grepp bland utställarna som gör att funktionella fördelar eller brister kan lyftas fram eller döljas.

– Ett vanligt fel är att visa hundarna i ett allt för högt tempo. Det gör inte att steget blir kraftfullare och längre, utan snarare tvärtom. Jag upplever också att många raser tenderar att vara lite övervinklade bak, vilket handlers ofta avslöjar med att dra

ut benen lite för långt. Långt utdragna ben kan också vara ett försök att dölja en dålig rygg och det gör det svårare att bedöma bakdelen vid första anblicken. Det är därför viktigt att ta på hunden och känna på dess kroppsbyggnad. Som domare måste man ibland lyfta och flytta lite för att se hunden som den verkliga är. Sen är det ju alltid fint att se en hund ställa upp sig fritt, då vet man att ”what you see is what you get”.

Linda fortsätter att beskriva några av de svårigheter som en domare ställs inför.

– När man tycker att något ser mindre bra ut så är det viktigt att beskriva felet korrekt. Det talas till exempel oftare om ett kraftigt underbett än att överkäken är för kort, vilket ofta är det verkliga felet. Och är överarmen kort eller är den framför allt dåligt vinklad? Ett annat exempel är om en hund inte har rätt proportioner i sin längd, då kan man fråga sig om länden är för lång eller bröstkorgen för kort. Är bröstkorgen för kort så bör man tänka på att revbenen ska skydda viktiga organ, vilket är en angelägen uppgift. En hund som är lång i länden är beroende av god muskulatur för att inte området ska vara instabilt och i sin tur ge skador/slitage på muskler och skelett.

– Det kan också vara så att något som tilltalar ögat ändå kan vara menligt för hundens funktion. Det är lätt att imponeras av en hund som rör sig med långa vägvinnande steg, men det är förstas

mindre bra om de skenbart vackra rörelserna kommer sig av en överrörlighet och för stora vinklar.

Det är uppenbart att det finns många aspekter på en hunds exteriör och att en utställningsdomare har mycket att ta in och värdera. Så kanske ska man inte bli alltför besviken om ens hund inte får excellent (högsta betyget) som kvalitetspris. Det behöver inte betyda att det inte är en bra hund, för precis som vid lydnadstävling och bruksprov så ska det finnas en spridning i betygen. Det måste finnas en toppnivå för de allra bästa av de, för att citera SKK:s stadgar, mentalt sunda, bruksmässigt, jaktligt och exteriört fullgoda hundar som visas på en hundutställning.

Vid samtalet med Linda Näslund framgår det tydligt hur rolig och stimulerande hon upplever uppgiften som utställningsdomare. Med hennes egna ord:

– Jag hade aldrig trott att det skulle vara så roligt att döma hund och jag lär mig oerhört mycket hela tiden. I höst ska jag döma min egen ras på en fjärde kontinent. Det är hedrande att få äran att känna på andras hundar och att hundägare vill ha min åsikt om deras ögonsten. Helt klart är det krävande att ibland ta svåra beslut som man vet kan komma ifrågasättas både framför och bakom ryggen på en, men eftersom det är för hundarnas bästa blir det egentligen inte så svårt ändå! □

Det är viktigt för domaren att känna på hunden och ibland ”lyfta och flytta lite” för att se hunden som den verkliga är.

